

УДК 340.1

DOI <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2020-40-2-76-84>

СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ ДИСКУСІЇ ПРО ГНОСЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВСТАНОВЛЕННЯ ІСТИНИ У СУДОВІЙ СПРАВІ

Гаврилюк Р.А.

THE SOCIAL VALUE OF THE DISCUSSION ABOUT THE EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF ESTABLISHING THE TRUTH IN A COURT CASE

Gavrilyuk R.A.

Розбудова державного устрою в нашій незалежній Україні відбувається вже майже 30 років. Паралельно з розбудовою суспільних відносин здійснюється і трансформація окремих гілок влади, їх побудова та внутрішня організація. Чи не найбільш радикальні, і з періодичністю змін у політичному керівництві країни, відбуваються і зміни у системі судоустрою. Така періодичність призвела на сьогоднішній день до стану, коли попередній етап розбудови судової влади ще не був завершений, а новий вже починає своє нове будівництво, що призводить до конфліктів у створюваних структурах та визначенні засад і мети їх діяльності. Також це призводить до конфлікту правових норм, що приймаються в забезпечення їх діяльності.

Перегляд основних засад суспільного устрою і розбудова суспільних інститутів вимагає наукового обґрунтування та долучення до процесу розбудови суспільства і наукової думки, яка у свою чергу не може за своєю природою миттєво бути представлена у відповідь на кожну зміну у суспільстві, чи на політичні уподобання, чи на принципові зміни засад функціонування гілок та органів влади. Науці потрібен час, науці потрібна дискусія, науці потрібні думки дослідників для формування концепцій та представлення узагальнень та висновків.

Все вищенаведене стосується і засад судового провадження, відправлення правосуддя та принципів, за якими кожен окремий суддя судової гілки влади буде приймати рішення в окремій справі. При цьому чи не найважливім у цьому процесі залишається питання сприйняття його суспільством, вироблення у суспільства до нього довіри та підтримки.

***Ключові слова:** істина, об'єктивна істина, формальна істина, теорія доказування, мета судового провадження.*

Постановка проблеми. Після змін у процесуальному законодавстві України, які призвели до вилучення з текстів процесуальних кодексів словосполучень із терміном «істина», питанням встановлення істини у кримінальному, адміністративному, цивільному чи господарському процесах присвячується останнім часом велика кількість науко-

вих досліджень. Але здебільшого наукові праці присвячуються питанню розуміння встановлення істини у справі як встановлення фактичних обставин справи, яка знаходиться на розгляді суду, при цьому поза увагою залишається істинна складова функції суду як уповноваженого прийняти рішення у справі, застосувати право до суспільних від-

носин, які стали предметом судового розгляду; роль інших учасників процесу в уявленні і доведенні істинності своєї позиції, представленні своєї думки щодо правозастосування і правового регулювання розглядуваних судом правовідносин, учасниками яких вони стали. При цьому автори зосереджують увагу на дискусії можливості встановлення і визначення назви встановлюваної в суді істини – об'єктивна, формальна, процесуальна, конвенційна, і залишають поза увагою вплив ідеї встановлення істини у судовому провадженні на довіру суспільства до суду, як правоохоронної інституції демократичного суспільства.

Аналіз досліджень та публікацій за темою. Тема істини в тій чи іншій мірі висвітлювалася в роботах видатних науковців, таких як С. А. Альперт, Р. С. Белкін, Л. Є. Владимиров, Т. В. Варфоломеєва, Ю. М. Грошевий, Т. М. Добровольська, О. О. Ейсман, В. Т. Маляренко, Я. О. Мотовіловкер, І. В. Михайловський, М. М. Михеєнко, І. Д. Перлов, Д. Г. Тальберг, В. М. Тертишник, О. О. Хмиров та ін. Питанням використання, застосування, розуміння визначення «встановлення істини у справі» і на сьогоднішній день продовжують присвячувати свої дослідження велика кількість науковців і спеціалістів в різних галузях філософії і права, і різного рівня за своїм досвідом і надбаннями, що визначає актуальність цього питання і потребу суспільства у цій дискусії.

Мета пропонованої статті – визначити соціальну цінність і представити розширене розуміння поняття «встановлення істини у справі» ніж зазвичай розуміємо як встановлення фактичних обставин справи чи об'єктивний розгляд справи у суді.

Виклад основного матеріалу. Дослідження питань можливості використання цього словосполучення і представлення його розуміння, викладення концепції його актуальності чи суперечливості продовжують

представлятися як молодими вченими, так і визнаними науковими авторитетами. При цьому представлені дослідження застосування цього словосполучення або концепції щодо його використання можуть наводитись як щодо досить обмеженого або вузького його розуміння – як повне і всебічне дослідження обставин справи, що знаходиться на розгляді органу розслідування чи суду, як мету процесуального доказування, так і представлення більш широкого його розуміння – як правильного вирішення справи, винесення законного, обґрунтованого і справедливого судового рішення, а також представляються і дослідження багатозначності суті цієї категорії як у прикладному – процесуальному його застосуванні, так і в загальному філософсько-правовому.

Так, аспірант кафедри культурології та філософської антропології Інституту філософської освіти та науки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова Скуріхін Д.С. розпочинає свою статтю «Визначення та розв'язок юридичної істини у сучасних умовах» словами: «Людство завжди займалося пошуком істини, пробуючи всі можливі шляхи та засоби для цього. Кожна із релігій пропонувала своє бачення істини (наприклад іслам та іудаїзм стверджували, що єдина істина це зміст священних книг, християнство ж стверджує, що бог і є істина та ін.), але у будь-якому разі їх концепції істини були безперечними й авторитарними. З появою філософії (та гносеології) з'явилися нові шляхи розв'язання істини, нові спроби її визначення» [1, с.99]. Далі у своїй роботі він визначає сутність наукової істини через певну кількість притаманних їй ознак, серед яких головне місце надає ознаки направленості її на розкриття сутності і притаманності їй системності, обґрунтованості та доказовості. Останні дві характеристики він визначає як притаманні істині у правозастосовній діяльності, і виокремлює її як істи-

ну більш відому як правова, юридична чи судова, пошук якої визначає головним завданням правосуддя.

Але слушно зазначає у своїй роботі «Роль істини у процесі доказування: теоретико-правовий погляд» доцент кафедри нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури Київського національного університету імені Тараса Шевченка д.ю.н. Кучер Т.М., що істина існує тільки в чистому вигляді, будь-яке відтворення спотворить її і буде вже не істиною, а її відображенням, ретроспективою певних дій, подій. Об'єктивною істиною вона визначає тільки існуючі в певний момент явища, тобто сцени дійсності [2, с.93].

Досить вагомим дослідження питання встановлення істини у судовому процесі та проблеми її визначення представлені у роботах голови Іллічівського районного суду м. Маріуполя Донецької області, к.ю.н. Мирошніченко Ю.М. Так, у своїй статті «Щодо концепції конвенційної істини в кримінальному процесі» в 2016 році він визначав з посиланням на низку авторів – науковців у сфері права: «Питання полягає лише в тому, якою має бути ця істина: об'єктивною (матеріальною) чи формальною (процесуальною). Попри простоту формулювання проблеми, саме вона розділила теоретиків доказового права на два основні наукові табори. Одні з них наполягають на необхідності відшукування у кожній справі матеріальної (об'єктивної) істини як єдиної підстави для ухвалення обвинувального вироку, тоді як інші заявляють про несумісність об'єктивної істини і змагальності судочинства або цілком заперечують можливість досягнення об'єктивної істини в умовах кримінального процесу, залишаючи за нею статус «юридично формалізованої судової істини, з більш-менш високим ступенем ймовірності (поза розумних сумнівів) наближеним до дійсності». [3, с.198]. У статті «Про об'єктивну істину і змагальність кримінального судочинства» при аналізі

останніх досліджень і публікацій він зазначає, що в теорії доказування давно сформувалися два основні підходи до розуміння мети судового дослідження і змістовної характеристики істини в кримінальному процесі: прихильники першого з них наполягають на необхідності відшукування у кожній справі об'єктивної (матеріальної) істини, а їх опоненти заявляють про несумісність об'єктивної істини і змагальності судочинства або цілком заперечують можливість досягнення об'єктивної істини, окремі автори пропонують компромісні підходи до розуміння істини в кримінальному процесі, намагаючись інтегрувати всі відомі концепції істини в єдину комплексну категорію [4, с.110]. А вже у своїй монографії «Процесуальні та філософсько-правові проблеми здійснення правосуддя в кримінальному провадженні», що вийшла у 2017 році, він присвячує проблемам істини у кримінальному судочинстві окрему главу, в якій два розділи мають назви «2.1. Про істину процесуальну й матеріальну» та «2.2. Про істину абсолютну і відносну, об'єктивну і суб'єктивну», в яких знов відтворює свої визначення у наведених статтях [5, с. 30-48]. У своїй роботі автор надає критичну оцінку відмови окремих авторів від концепції встановлення об'єктивної істини в кримінальному судочинстві, трансформуванню цієї категорії у формальну, процесуальну істину, і зазначає, що в дискусії стосовно фундаментальних основ теорії доказування навряд чи можна уникнути базових філософських положень, що виражають найбільш загальні й суттєві закономірності об'єктивної реальності.

У підручнику «Теорія доказів» за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора Тертишника В.М. з приводу того, чи встановлюється в кримінальному процесі істина, чи ні, і до якої істини має прагнути суд, наводиться узагальнення про те, що думки вчених відзначаються багатим розмайт-

тям: від визнання задачі встановлення істини принциповим положенням та приєднання до дефініції «істини» таких категорій як «абсолютна», «матеріальна» чи «об'єктивна» до категоричної відмови від використання в процесуальному розумінні категорії «істина» [6, с.26-27]. Щодо розуміння істини і визначення поняття «об'єктивна істина» у даному підручнику наводяться наступні визначення: «Під істиною в кримінальному процесі слід розуміти відповідність висновків особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора, суду щодо всіх суттєвих обставин справи (події злочину, винуватості особи тощо) тому, що мало місце в дійсності. ... Об'єктивна істина – це не просто відповідність наших суджень реальним фактам і подіям дійсності (істина по суті), а така істина, яка підтверджена сукупністю достатніх та належних до справи, допустимих і достовірних доказів, зафіксована у публічних юридичних рішеннях, що дає можливість в подальшому її сприйняття іншими суб'єктами в інших координатах простору і часу, доступу до її змісту доказової складової усіх зацікавлених у справі учасників процесу та суб'єктів, що здійснюють нагляд, процесуальний контроль та правосуддя» [6, с.32].

Як підсумок щодо дослідження питання засад встановлення істини у кримінальному процесі слід зазначити, що незважаючи на те, що в чинному Кримінальному процесуальному кодексі України законодавець відмовився від терміну «істина», системний аналіз його норм показує, що встановлення істини, як і раніше, залишається метою судового доказування, про що свідчить те, що одним із основних завдань кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду для того, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, а жо-

ден невинуватий не був обвинувачений або засуджений [7, ст. 2].

Не відстають у визнанні необхідності встановлення істини у справі і цивілісти, у сфері досліджуваних правовідносин яких панують приватноправові інтереси їх учасників. Так, ще у 2006 році у своїй статті «Встановлення істини в цивільному процесі» студент Української академії банківської справи НБУ Смолвий Д.П. визначав, що правосуддя виконає покладені на нього завдання тоді, коли воно здійснюватиметься у відповідності із законом, на основі встановлення об'єктивної істини за фактичними обставинами справи, а не тільки в певних межах і на основі припущення про їх наявність, і що «...в цивільному процесі істина встановлена, якщо доказана. Істина в судовому процесі – це перш за все проблема судових доказів і правил доказування» [8, с.120].

У статті «Поняття судового доказування у цивільному процесі» завідувач відділу авторського права і суміжних прав НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, к.ю.н. Штефан А.С. визначає, що істина в цивільному судочинстві досягається не в силу встановлення фактичних обставин справи, а в силу відповідності висновків суду фактичним обставинам справи в їх юридичному значенні, а суд не просто пізнає обставини справи, він встановлює юридичні факти, з якими закон пов'язує виникнення, зміну і припинення правовідносин [9, с.66].

У 2013 році у своїй статті «Мета процесу судового доказування в цивільному судочинстві» голова Закарпатського окружного адміністративного суду, к.ю.н. Андрійцьо В.Д., відстоюючи свою точку зору на підтримання у науці цивільного процесу підходу, який закріплює встановлення судом формальної істини, тим не менш с посиланням на праці доктора юридичних наук, професора Бауліна О. В., зазначав: «Навіть ті науковці, що заперечують таку мету доказування, як

об'єктивна чи формальна істина, все ж таки підмічають: заперечуючи об'єктивну істину як мету доказування, ми не вважаємо, що це поняття має бути викреслене із процесуальної термінології. Не можна не визнати, що об'єктивна істина може і навіть повинна вважатися принципом цивільного судочинства на сучасному етапі його розвитку» [10, с.27].

Аспірант кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка Захаров П.С. у своїй статті «Сутність доказування у цивільному судочинстві у справах про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортної пригоди» досліджує проблеми доказування, аналізує різні підходи науковців до визначення суб'єктного складу доказової діяльності, мету та предмет доказування в судах цивільної юрисдикції. В зазначеній роботі є визначення автора про те, що за своєю гносеологічною суттю доказування представляє один із різновидів пізнання дійсності людиною, в процесі якої встановлюється істинне знання [11, с.83].

Видатний науковець в галузі філософії права доктор філософських наук, професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ Бандура О. О. теж звертався до теми дослідження питання істини у праві. Так, у своїй роботі «Гносеологія права як складова філософії права (загальні думки)» він визначав, що питання про істинне знання у правовій сфері стає питанням про можливість досягнення взаєморозуміння і раціональної організації спільної діяльності людей. Істину можна розглядати як принциповий чинник організації правової діяльності. З іншого боку, процес віднайдення істини у сфері права є складовою діяльності людини як правової істоти, правової діяльності в широкому розумінні» [12, с.30-31]. Отже, робить висновок автор – правове пізнання має органічні взаємні

зв'язки з правовою діяльністю, а правова гносеологія – з правовою праксеологією. І далі автор висловлює свої погляди на ціннісний аспект права: «Істина є критерієм значущості цінностей. Багато хто вважає науку морально й етично нейтральною, такою, що нічого не каже про цілі і про те, що повинно бути. Вони, таким чином, роблять неминучим висновок: якщо цілі не можуть прийти зі сфери строгого знання, то вони повинні прийти ззовні і не можуть мати наукового характеру. Але загалом правомірним є поняття справжніх, істинних цінностей, що, на відміну від хибних, відповідають природі людини, визначають істинні норми її життя. В сучасному світі вибір істинних цінностей життя та їх практичне ствердження стають настільки актуальними, що від цього залежить не лише конкретний шлях розвитку суспільства, але й сама можливість його існування. Цінності повинні мати природне джерело. Їх потрібно віднайти, тобто відкрити або розкрити шляхом людського пізнання, звернення до практичного та філософського досвіду людей, саме відкрити, а не винайти, сконструювати або створити. З іншого боку, істина також є цінністю homo sapiens, якщо її брати у функціональному плані – як ідею, мету, метод, принцип пізнання і перетворення дійсності. Істинні загальнолюдські цінності – це життя, свобода, відповідальність, гідність, власність, рівність, справедливість тощо. Істинним правовими цінностями можна вважати ті цінності, які створюються правовою людиною для впровадження у суспільне життя загальнолюдських цінностей. Правові цінності виступають цінностями-засобами стосовно загальнолюдських цінностей як цінностей-цілей. До кола істинних правових цінностей-засобів відносяться права та свободи людини і громадянина, законність, правопорядок тощо. Вони своєю чергою виступають цілями щодо інших правових цінностей, які слугують засобами їх

досягнення. Це передусім правові норми та правові інститути як групи взаємопов'язаних правових норм, котрі регулюють окремі види суспільних відносин» [12, с.30-31].

У цій же роботі Бандура О.О., з посиланням на праці члена-кореспондента Академії наук СРСР М.С. Строговича, представляє висновок про те, що поняття матеріальної істини у кримінальному процесі тісно пов'язане з категорією істини в її філософському трактуванні, і що матеріальна істина у кримінальному процесі – це істина у кримінальній справі, яка дістала фактичне («матеріальне») підтвердження [12, с.28].

Так що ж таке істина у праві і чи актуальною є дискусія про встановлення істини у судовому провадженні? У народі кажуть: «Істина у кожного своя», «Істина десь посередині», «Істина – це недосяжний абсолют», то чи слід її шукати?

З огляду того, що ми самі знаємо про себе, про свою самосвідомість – людина визначає сенс свого буття пошуком знань (істини), тобто – людина не уявляє свого життя без процесу пізнання, при цьому розуміючи, що шлях пізнання нескінченний і абсолют знань недосяжний. І це філософський аспект буття людини.

А соціальний аспект судового провадження – суд на сучасному етапі розбудови суспільних відносин є останньою правовою інстанцією для людини, як члена суспільства, побудованого на демократичних засадах, де вона може отримати рішення про захист своїх прав, про розв'язання правової суперечки, отримати правовий висновок компетентного і уповноваженого на це органу – суду про відповідність, істинність свого уявлення про те, чи знаходиться вона у своєму праві в окремих суспільних відносинах.

І тут постає питання – і філософсько-правове і соціальне: то чи можна людину лишати надії про можливість справедливого розгляду її справи, її відносин з суспільством

через встановлення істини щодо таких відносин уповноваженим на це суспільством органом? Чи можна лишити людину можливості розв'язання спору про істинність її уявлень щодо її життєвих цінностей і їх захисту компетентним органом? Наприклад – шляхом внесення до статті процесуальних кодексів про завдання суду такого тексту: «Суд не може ставити перед собою завдання встановлення істини у справі, а лише забезпечує право на справедливий суд через дотримання принципу змагальності сторін». Думаю, на ці питання можна надати відповідь за принципом апіорі, без набуття досвіду шляхом реального відтворення обставин, і зробити висновок про модне зараз питання падіння рейтингу довіри суду, а по-друге – після яких змін у процесуальному законодавстві сам собою відпаде існуючий інститут про презумпції та допомогу суду в отриманні доказів (витребування доказів судом), ініціативу суду у збиранні доказів тощо. І, як наслідок – перетворення суду у механізм утиску прав людини, а не їх захисту. І тоді розмова про істинні цінності людства – права людини – перетворяться на пусті балачки.

Можна ще багато наводити праць, узагальнень і висновків науковців і практиків щодо питання актуальності дискусії і проблем про встановлення істини у судовій справі. Але і з наведеного матеріалу вже можна робити висновки і відповідати на поставлені у цій роботі питання.

Висновки. Слід зазначити про те, що взагалі всі дослідження цього напрямку представляють собою досить велику соціальну цінність з огляду обґрунтування авторитету судового процесу в умовах зниження довіри суспільства до судової влади. По-друге, наукові концепції з цих питань, незважаючи навіть на їх можливу полярність у поглядах, відстоюють перш за все думку про можливість у штучно створеному суспільством інституті – суді – такого відображення мину-

лої дійсності, що забезпечує можливість винесення справедливого по відношенню до суспільства рішення. Ці два аспекти наукової дискусії про доречність використання і розуміння визначення «встановлення істини у справі» самі по собі обумовлюють соціальну цінність дискусії на цю тему.

Також не менш важливою прикладною цінністю дискусій на цю тему є осмислення мети діяльності судової влади взагалі, інституту доказів і доказування у судовому провадженні, і функцій окремих ланок судової системи в цілому – суду першої інстанції, апеляційної та касаційної інстанцій – з огляду філософсько-правового осмислення виконуваних ними функцій у загальнозначущому для суспільства процесі правосуддя.

І до вищевикладеного слід додати, що саме різноманіття думок у дискусії про розуміння визначення «встановлення істини у справі» призводить до збагачення людського уявлення про пізнавальні процеси у людській діяльності, про соціальну цінність цих процесів через їх філософсько-правове обґрунтування.

Література:

1. Скуріхін Д. С. Визначення та розв'язок юридичної істини у сучасних умовах / Д. С. Скуріхін // Молодий вчений. - 2014. - № 5(2). - С. 99-102.
2. Кучер Т. М. Роль істини в процесі доказування: теоретико-правовий погляд / Т. М. Кучер // Університетські наукові записки. - 2012. - № 3. - С. 92-96.
3. Щодо концепції конвенційної істини в кримінальному процесі / Мирошніченко Ю.М. // *Iu Miroşnicenko // Jurnalul juridic national: teorie și practică* 20 (4), AUGUST 2016. – С.198-201.
4. Мирошніченко Ю. М. Про об'єктивну істину і змагальність кримінального судочинства / Ю. М. Мирошніченко // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. - 2016. - Вип. 11. - С. 109-115.
5. Процесуальні та філософсько-правові проблеми здійснення правосуддя в кримінальному провадженні: монографія / Ю. М. Мирошніченко. — Харків : Панов, 2017. — 200 с.

6. Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / Антонов К. В., Сачко О. В., Тертишник В. М., Уваров В. Г./ За заг. ред. д.ю.н, професора В. М. Тертишника. – К.: Алерта, 2015. – 294 с.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88.

8. Смоловий Д.П. Встановлення істини в цивільному процесі / Д.П.Смоловий ; наук. кер. С.В. Щербак // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: погляд у майбутнє : збірник тез доповідей за матеріалами Восьмої науково-практичної конференції студентів (18-22 квітня 2005 р.) та Дев'ятої науково-практичної конференції студентів (27 квітня 2006 р.).- Суми : УАБС НБУ, 2006. - С. 119-123.

9. Штефан А.С. Поняття судового доказування у цивільному процесі / А.С. Штефан // Часопис Академії адвокатури України | том 8 | №1(26) 2015. - С.64-72.

10. Андрійцьо В.Д. Мета процесу судового доказування в цивільному судочинстві / В.Д. Андрійцьо // Адвокат № 6 (153). – 2013. С.25-28.

11. Захаров П.С. Сутність доказування у цивільному судочинстві у справах про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортної пригоди / П.С.Захаров // Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 6(21) том 1, 2017.- с.83-87.

12. Бандура О.О. Гносеологія прав як складова філософії права (загальні думки) / О.О. Бандура // Філософські та методологічні проблеми права. - 2018. - № 1-2. С.25-33.

References:

1. Skurikhin D.S. Vyznachennya ta rozvyazok yurydychnoyi istyny u suchasnyh umovah / D.S. Skurikhin // *Molodiy vcheniy*. - 2014. - № 5(2). - S. 99-102.
2. Kucher T.M. Rol istyny v procesi dokazuvannya: teoretyko-pravoviy poglyad / Kucher T.M. // *Universitetski naukovi zapysky*. - 2012. - № 3. - S. 92-96.
3. Schodo koncepciyi konvenciynoy istyny v kryminalnomu procesi / Iu. Miroşnicenko // *Jurnalul juridic national: teorie și practică* 20 (4), AUGUST 2016. – S.198-201.
4. Miroshnichenko Yu.M. Pro obyektivnu istynu i zmagalnist' kryminalnogo sudochynstva / Yu.M Miroshnichenko // *Visnyk Mariupolskogo derzhavnogo universitetu. Seriya : Pravo*.- 2016.- Vyp.11.- S. 109-115.

5. Procesualni ta filosofsko-pravovi problem zdiysnennya pravosuddya v kryminalnomu provadzhenni: monografiya / Yu.M Miroshnichenko. – Harkiv : Panov, 2017. – 200s.

6. Teoriya dokaziv: pidruchnyk dlya sluhachiv magistratury yurydychnyh vuziv / Antonov K.V., Skachko O.V., Tertyshnyk V.M., Uvarov V.G./ Za zag. red. d.yu.n., profesora V.M.Tertyshnyka. – K.: Alerta, 2015.

7. Kryminalniy procesualniy kodeks Ukrainy vid 13 kvitnya 2012 roku № 4651-IV // Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrainy (VVR), 2013, № 11-12, st.88.

8. Smoloviy D.P. Vstanovlennya istyny v cyvilnomu procesi / D.P. Smoloviy ; nauk.ker. S.V. Zherbak // Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoyi systemy Ukrainy: poglyad u maybutne : zbirnyk tez dopovideyza materialamy Vosmoyi naukovy-praktychnoyi konferenciyi studentiv (18-19 kvitnya 2005 r.) ta Devyatoyi naukovy-praktychnoyi konferenciyi studentiv (27 kvitnya 2006 r.). Sumy : UABS NBU, 2006. - S. 119-123.

9. Shtefan A.S. Ponyattya sudovogo dokazuvannya u civilnomu procesi / A.S.Shtefan // Chasopys Akademiyi advokatury Ukrainy | tom 8 | № 1 (26) 2015. – S.64-72.

10. Andriyco V.D. Meta procesu sudovogo dokazuvannya v cyvilnomu sudochinstvi / V.D. Andriyco // advokat № 6 (153). – 2013. S.25-28.

11. Zaharov P.S. Sutnist' dokazuvannya u civilnomu sudochinstvi u spravah pro vidshkoduvannya shkody, zapodiyanoyi vnaslidok dorozhnyo-transpirtnoyi pryhody / P.S. Zaharov // Prykarpatskiy yurydychniy visnyk. Vypusk 6(21) tom 1, 2017. S.83-87.

12. Bandura O.O. Gnoseologiya prava yak skladova filisofiyi prava (zagalni dunky) / O.O. Bandura // Filosofski ta metodologicni problem prava. – 2018. - № 1-2. S.25-33.

Gavrilyuk R.A. The social value of the discussion about the epistemological foundations of establishing the truth in a court case

The development of the state system in our independent Ukraine has been going on for almost 30 years. In parallel with the development of social relations, the transformation of individual branches of power, their construction and internal organization is carried out. Perhaps the most radical, and with the frequency of changes in the political leadership of the country, there are also changes in the judicial system. This frequency has led today to a state where the previous stage of development of the judiciary has not yet been completed, and the new one is already beginning its new construction, which leads to conflicts in the

structures being created and the determination of the foundations and goals of their activities. It also leads to a conflict of legal norms adopted to ensure their activities.

Revision of the basic principles of social structure and the development of social institutions requires scientific justification and involvement in the process of development of society and scientific thought, which, in turn, cannot, by its nature, be instantly presented in response to every change in society, or to political preferences, or to fundamental changes in the principles of functioning of branches and authorities. Science needs time, science needs discussion, science needs the opinions of researchers to form concepts and present generalizations and conclusions.

All of the above also applies to the principles of judicial proceedings, justice and the principles by which each individual judge of the judicial branch of government will make a decision in a separate case. At the same time, perhaps the most important in this process remains the issue of its perception by society, the development of society's trust and support.

Key words: *truth, objective truth, formal truth, theory of proof, purpose of judicial proceedings.*

Гаврилюк Р.А. Социальная ценность дискуссии о гносеологических основах установления истины в судебном деле

Развитие государственного строя в нашей независимой Украине происходит уже почти 30 лет. Параллельно с развитием общественных отношений осуществляется и трансформация отдельных ветвей власти, их построение и внутренняя организация. Едва ли не самые радикальные, и с периодичностью изменений в политическом руководстве страны, происходят и изменения в системе судостроительства. Такая периодичность привела на сегодняшний день до состояния, когда предыдущий этап развития судебной власти еще не был завершен, а новый уже начинает свое новое строительство, что приводит к конфликтам в создаваемых структурах и определении основ и целей их деятельности. Также это приводит к конфликту правовых норм, принимаемых в обеспечение их деятельности.

Пересмотр основных принципов общественного устройства и развитие общественных институтов требует научного обоснования и приобщение к процессу развития общества и научной мысли, которая в свою очередь не может по своей природе мгновенно быть представлена в ответ на каждое изменение в обществе, или на политические предпочтения, или на принципиальные изменения принципов функционирования ветвей и органов власти. Науке нужно

время, науке нужна дискуссия, науке нужны мнения исследователей для формирования концепций и представление обобщений и выводов.

Все вышесказанное касается и принципов судебного производства, правосудия и принципов, по которым каждый отдельный судья судебной ветви власти будет принимать решение в отдельном деле. При этом едва ли не самым важным в этом процессе остается вопрос восприятия его обществом, выработка у общества к нему доверия и поддержки.

Ключевые слова: *истина, объективная истина, формальная истина, теория доказывания, цель судебного производства.*

Авторська довідка:

Гаврилюк Роман Анатолійович – адвокат, старший викладач Сєвєродонецького інституту ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом».

Стаття надійшла до редакції: 15 грудня 2020р.